

Niedźwiedź polarny (*Ursus maritimus*) jest największym lądowym drapieżnikiem świata. Samce tego gatunku osiągają od 2,4 do 3,3 m długości i ważą przeciętnie od 225 do 540 kg (największe okazy mogą ważyć nawet 630-680 kg). Samice są nieco mniejsze i przy przeciętnej długości ciała wynoszącej ok. 2,4 m, ważą od 180 do 315 kg.

żyje na świecie od 20.000 do 25.000 niedźwiedzi polarnych, skupionych w dziewiętnastu odrębnych populacjach, pomiędzy którymi dochodzi do stosunkowo rzadkich kontaktów, a tym samym niewielkiej wymiany genów.

Badania genetyczne wykazały, że gatunek ten wywodzi się z odizolowanej populacji niedźwiedzi brunatnych, która ok. 250.000 lat temu zaczęła dostosowywać się do życia w strefie arktycznych

mórz. To właśnie pokryte lodem morze jest środowiskiem naturalnym niedźwiedzi polarnych, które z dala od stałego lądu przebywają przez większą część roku, wędrując wzdłuż wybrzeża, tam gdzie morze jest stosunkowo płytkie.

Niedźwiedzie polarne, w przeciwieństwie do swych pobratymców z południa, są prawie wyłącznie mięsożerne, do rzadkości należy spożywanie przez nie pokarmów roślinnych, takich jak poro-

Niedźwiedź polarny – władca Arktyki

Niedźwiedzie polarne są bardzo dobrze przystosowane do życia w surowym klimacie Arktyki, ponieważ ich ciała pokrywa grube futro o długim, białym włosie, a pod skórą znajduje się 10-centymetrowa warstwa sadła, która chroni organizm przed wychłodzeniem. Również spody łap są owłosione, co zapobiega utracie ciepła oraz przeciwdziała ślizganiu się po lodzie.

Mięsożercy z Północy

Niedźwiedzie polarne występują tylko na półkuli północnej, w strefie pokrywy lodowej Arktyki, tzn. od północnej Alaski oraz Kanady, przez Grenlandię, wyspy położone na północ od Norwegii, aż po północną Rosję. Szacuje się, że obecnie

Niedźwiedź polarny w trakcie posiłku. (Fot. Dave Olsen, USFWS)

Niedźwiedzica z młodymi. (Fot. Steve Amstrup, USFWS)

sty, mchy czy grzyby. Polują głównie na foki, wyczekując cierpliwie (czasami kilka godzin) przy przerębli. Gdy niedźwiedź zauważy fokę skacze na nią z odległości 4-5 metrów, a jest przy tym tak silny, że potrafi jednym uderzeniem łapy zmiażdżyć jej czaszkę. Wiosną niedźwiedzie polarne często rozkopują nory fok ukryte w głębokim śniegu, zalegającym na dryfującym lodzie, próbując wydobyć z nich bezbronne, małe foczki.

Co ciekawe, niedźwiedź polarny nie zjada mięsa z upolowanej zdobyczy, a jedynie tłuszcz w formie stałej (sadło) i ciekłej (tran) oraz skórę, natomiast cała reszta, tzn. mięso, wnętrzności oraz kości są pozostawiane na pastwę losu. Nigdy jednak się nie marnują, gdyż wcześniej czy później zostają znalezione przez inne drapieżne ssaki zamieszkujące Arktykę. Np. lisy polarne żywią się zimą niemal wyłącznie tego typu padliną. Uzupełnieniem diety niedźwiedzi jest padlina po wielorybach, morsach lub fokach, ryby oraz (latem) ptasie jaja.

Dalekie wędrówki po lodzie

Niedźwiedzie polarne pokonują w ciągu roku znaczne odległości w poszukiwaniu pokarmu, a to, gdzie w danym momencie się znajdują zależy w głównej mierze od pory roku oraz zasięgu lodu na morzu. Jesienią, gdy pak lodowy przemieszcza się z północy Alaski na południe, niedźwiedzie podążają wraz z nim w tym samym kierunku, natomiast wiosną, gdy lód morski z powrotem wycofuje się na północ, niedźwiedzie również wracają do Arktyki. W ciągu całego roku niedźwiedź polarny pokonuje trasę liczącą od 1450 do 6200 km długości, przemierzając obszar o powierzchni od 130.000 do nawet 600.000 km².

Wysoka sprawność tych niedźwiedzi jest szczególnie widoczna, gdy zwierzęta znajdują się w wodzie. Są świetnymi pływakami, np. gdy myśliwi próbują się do nich zbliżyć (polować na niedźwiedzie wolno tylko alaskańskim Eskimosom i to w bardzo ograniczonym zakresie) zwierzęta te wskakują do wody, nurkują na znacz-

Potyżka młodych samców. (Fot. Carolyn Galie)

ną głębokość (od 3 do 4,5 m), po czym wypływają daleko poza zasięgiem strzału. Nie jest to dla nich zbyt wielki wysiłek, ponieważ potrafią pływać z prędkością do 10 km/h, a widziano pojedyncze osobniki płynące w morzu w odległości ponad 160 km od stałego lądu.

Podczas gdy na przełomie października i listopada samce niedźwiedzi polarnych kierują się na pak lodowy, na którym spędzą najbliższą zimę, ciężarne niedźwiedzice rozpoczynają poszukiwania odpowiedniego miejsca na legowisko na wybrzeżu lub też na morskim lodzie. W listopadzie, w upatrzonym miejscu wykopują w śniegu głęboką jamę, w której potem temperatura powietrza jest nawet o 22 °C wyższa, niż na zewnątrz. W grudniu lub w styczniu, wewnątrz lodowego schronienia przychodzi na świat jeden lub dwa małe niedźwiadki, które tuż po narodzinach są nagie, całkowicie ślepe oraz ważą od 0,5 do 0,9 kg. Jednak już od pierwszego dnia rosną bardzo szybko karmione odżywczym, bogatym w tłuszcz, mlekiem matki.

Pod koniec marca lub na początku kwietnia niedźwiedzia rodzina opuszcza

śnieżną jamę, a kilkanaście kolejnych dni to okres przystosowywania się młodych niedźwiadków (ważących już teraz ok. 7 kg) do nowego otoczenia. W tym czasie samica odbywa ze swoimi dziećmi krótkie spacerki po okolicy, tak aby młode zdążyły zaaklimatyzować się do mroźnego powietrza Arktyki. Gdy uzna, że potomstwo jest już przystosowane, prowadzi je po morskim lodzie wzdłuż wybrzeża w miejsca, gdzie pojawia się najczęściej fok i morsów. Tam, wśród dryfującego lodu uczy swoje dzieci jak polować na foki lub inne zwierzęta. Małe pozostają z matką przez okres od 2 do 2,5 roku, dlatego też większość samic przystępuje do rozrodu tylko raz na trzy lata. Przeżywalność młodych do ukończenia pierwszego roku życia wynosi ok. 60-70%, natomiast późniejszych roczników nawet 75-90%.

Niedźwiedź polarny – gatunek ginący

Niedźwiedź polarny jest od 1976 r. gatunkiem ściśle chronionym na całym świecie oraz figuruje na tzw. Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych, opracowanej przez Światową Unię Ochrony Przyrody (IUCN). Światowa Unia Ochrony Przyrody uważa (na podstawie wyników symulacji komputerowych), że z powodu postępującego ocieplenia klimatu oraz wynikającego z tego coraz szybszego topnienia lodowców Arktyki zmniejsza się powierzchnia rewirów łowieckich niedźwiedzi polarnych, co w konsekwencji może w ciągu najbliższych 45 lat doprowadzić do spadku liczebności tego gatunku o ponad 30%. Ponadto każdej wiosny lód morski, wykorzystywany przez niedźwiedzie polarne jako swego rodzaju platforma, po której wędrują oraz polują, zaczyna topnieć coraz wcześniej, a zamarza coraz później. W związku z tym, na przykład, liczebność populacji zamieszkującej zachodnią Kanadę spadła w ciągu ostatnich lat aż o 22%.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia zostały udostępnione dzięki uprzejmości U. S. Fish and Wildlife Service

